

Obywatel i obywatelstwo

Tomasz A. Winiarczyk

obywatel

- członek społeczeństwa danego państwa, mający określone uprawnienia i obowiązki zastrzeżone przez prawo i konstytucję

obywatelstwo

- więź prawna łącząca jednostkę z państwem oraz związane z tym uprawnienia i obowiązki określone przez Konstytucję i inne ustawy

3

narodowość

- przynależność do danego narodu
- poczucie tej przynależności

4

wielokrotne obywatelstwo

- Są kraje, w których osoby:
 - mogą posiadać podwójne obywatelstwo lub
 - mogą nie posiadać żadnego (taki człowiek to bezpaństwowiec, apatryda).

5

zasady nabywania i utraty obywatelstwa polskiego

- Obywatelstwo polskie nabywa się:
 - 1) z mocy prawa:
 - urodzenie z obojga rodziców lub jednego z rodziców posiadających obywatelstwo polskie (art. 34 Konstytucji),
 - urodzenie lub znalezienie się w Polsce zarówno w przypadku, gdy rodzice są nieznani, jak i wtedy, gdy nie posiadają żadnego obywatelstwa,
 - 2) przez nadanie obywatelstwa polskiego (tzw. naturalizacja);
 - 3) przez uznanie za obywatela polskiego;
 - 4) przez przywrócenie obywatelstwa polskiego.

nabywanie obywatelstwa przez urodzenie

ius sanguinis (prawo krwi)

– dziecko nabywa obywatelstwo rodziców (lub matki), niezależnie od tego, gdzie się urodzi

ius soli (prawo ziemi)

– dziecko nabywa obywatelstwo państwa, w którym się urodzi

7

zasady utraty obywatelstwa polskiego

W Polsce Konstytucja RP określa, że jedynym sposobem utraty polskiego obywatelstwa jest jego zrzeczenie się za zgodą Prezydenta RP.

Władze RP nie mogą odebrać obywatelstwa polskiego (było to możliwe za czasów PRL).

8

repatriacja

- powrót do kraju ojczystego osób, które wskutek różnych przyczyn znalazły się poza jego granicami
- reguluje ją **ustawa z dnia 9 listopada 2000 r. o repatriacji**

9

podwójne obywatelstwo Polaka

- Obywatel polski posiadający równocześnie obywatelstwo innego państwa ma wobec Rzeczypospolitej Polskiej takie same prawa i obowiązki jak osoba posiadająca wyłącznie obywatelstwo polskie.
- Obywatel polski nie może wobec władz Rzeczypospolitej Polskiej powoływać się ze skutkiem prawnym na posiadane równocześnie obywatelstwo innego państwa i na wynikające z niego prawa i obowiązki.

10

obywatelstwo UE

- zasada wprowadzona na mocy art. 8 traktatu o Wspólnocie Europejskiej (traktat o Unii Europejskiej), który stwierdza, iż wszyscy obywatele państwa członkowskiego UE są jednocześnie obywatelami Unii

prawa obywatela UE

- swoboda poruszania się i pozostawania w obrębie UE
- komunalne prawo wyborcze w miejscu zamieszkania
- ochrona konsularna i dyplomatyczna ze strony wszystkich państw UE
- prawo do przedkładania petycji przed Parlamentem Europejskim
- prawo składania skarg do rzecznika praw obywatelskich UE na działalność administracyjną UE

obowiązki obywatelskie wynikające z Konstytucji

- przestrzeganie prawa
- wierność ojczyźnie
- płacenie podatków
- obrona ojczyzny
- ochrona środowiska
- dbanie o dobro wspólne

13

podstawa prawna

- Ustawa z dnia 2 kwietnia 2009 r. o obywatelstwie polskim**

art. 4 ustawy

- Obywatelstwo polskie nabywa się:
 - 1) z mocy prawa;
 - 2) przez nadanie obywatelstwa polskiego;
 - 3) przez uznanie za obywatela polskiego;
 - 4) przez przywrócenie obywatelstwa polskiego.

art. 14 ustawy – z mocy prawa

- Małoletni nabywa obywatelstwo polskie przez urodzenie, w przypadku gdy:
 - 1) co najmniej jedno z rodziców jest obywatelem polskim (*ius sanguinis*);
 - 2) urodził się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, a jego rodzice są nieznani, nie posiadają żadnego obywatelstwa lub ich obywatelstwo jest nieokreślone (*ius soli*).

art. 15 ustawy – z mocy prawa

- ☐ Małoletni nabywa obywatelstwo polskie, gdy został znaleziony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, a jego rodzice są nieznani (*ius soli*).

art. 18 - nadanie

- ☐ Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej może nadać cudzoziemcowi obywatelstwo polskie.
 - *Prezydent nie jest w tym w żaden sposób ograniczony.*

art. 19 – nadanie

- 1. Nadanie obywatelstwa polskiego następuje na wniosek cudzoziemca.
- 2. Nadanie obywatelstwa polskiego małoletniemu cudzoziemcowi następuje na wniosek jego przedstawicieli ustawowych.

nadanie – postanowienie

- Art. 25. 1. Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej nadaje obywatelstwo polskie lub odmawia jego nadania w formie postanowienia.
- Art. 26. Cudzoziemiec nabywa obywatelstwo polskie w dniu wydania przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej postanowienia o nadaniu obywatelstwa polskiego.

art. 30 – uznanie

- 1. Za obywatela polskiego uznaje się:
 - 1) cudzoziemca przebywającego nieprzerwanie na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej co najmniej od 3 lat na podstawie zezwolenia na pobyt stały, zezwolenia na pobyt rezydenta długoterminowego Unii Europejskiej lub prawa stałego pobytu, który posiada w Rzeczypospolitej Polskiej stabilne i regularne źródło dochodu oraz tytuł prawny do zajmowania lokalu mieszkalnego;

art. 30 – uznanie

- 1. Za obywatela polskiego uznaje się:
 - 2) cudzoziemca przebywającego nieprzerwanie na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej co najmniej od 2 lat na podstawie zezwolenia na pobyt stały, zezwolenia na pobyt rezydenta długoterminowego Unii Europejskiej lub prawa stałego pobytu, który:
 - a) pozostaje co najmniej od 3 lat w związku małżeńskim zawartym z obywatelem polskim lub
 - b) nie posiada żadnego obywatelstwa;

art. 30 – uznanie

- 1. Za obywatela polskiego uznaje się:
 - 3) cudzoziemca przebywającego nieprzerwanie na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej co najmniej od 2 lat na podstawie zezwolenia na pobyt stały, które uzyskał w związku z posiadaniem statusu uchodźcy nadanego w Rzeczypospolitej Polskiej;
 - 4) małoletniego cudzoziemca przebywającego na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na podstawie zezwolenia na pobyt stały, zezwolenia na pobyt rezydenta długoterminowego Unii Europejskiej lub prawa stałego pobytu, którego jedno z rodziców jest obywatelem polskim, a drugie z rodziców, nieposiadające obywatelstwa polskiego, wyraziło zgodę na to uznanie;
 - 5) małoletniego cudzoziemca przebywającego na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na podstawie zezwolenia na pobyt stały, zezwolenia na pobyt rezydenta długoterminowego Unii Europejskiej lub prawa stałego pobytu, którego co najmniej jednemu z rodziców zostało przywrócone obywatelstwo polskie, a drugie z rodziców, nieposiadające obywatelstwa polskiego, wyraziło zgodę na to uznanie;

art. 30 – uznanie

- 1. Za obywatela polskiego uznaje się:
 - 6) cudzoziemca przebywającego nieprzerwanie i legalnie na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej co najmniej od 10 lat, który spełnia łącznie następujące warunki:
 - a) posiada zezwolenie na pobyt stały, zezwolenie na pobyt rezydenta długoterminowego Unii Europejskiej lub prawo stałego pobytu,
 - b) posiada w Rzeczypospolitej Polskiej stabilne i regularne źródło dochodu oraz tytuł prawny do zajmowania lokalu mieszkalnego;
 - 7) cudzoziemca przebywającego nieprzerwanie na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej co najmniej od roku na podstawie zezwolenia na pobyt stały, które uzyskał w związku z polskim pochodzeniem lub posiadaną Kartą Polaka.

uznanie – wymóg języka

- ❑ Cudzoziemiec ubiegający się o uznanie za obywatela polskiego, z wyłączeniem cudzoziemca, o którym mowa w ust. 1 pkt 4 i 5, jest obowiązany posiadać znajomość języka polskiego potwierdzoną urzędowym poświadczeniem, o którym mowa w art. 11a ustawy z dnia 7 października 1999 r. o języku polskim, na poziomie biegłości językowej co najmniej B1, świadectwem ukończenia szkoły w Rzeczypospolitej Polskiej lub świadectwem ukończenia szkoły za granicą z wykładowym językiem polskim.

art. 34 ustawy

- ❑ Wniosek o uznanie za obywatela polskiego składa się do wojewody.

art. 38 ustawy – przywrócenie

- 1. Cudzoziemcowi, który utracił obywatelstwo polskie przed dniem 1 stycznia 1999 r. na podstawie:
 - 1) art. 11 lub 13 ustawy z dnia 20 stycznia 1920 r. o obywatelstwie Państwa Polskiego,
 - 2) art. 11 lub 12 ustawy z dnia 8 stycznia 1951 r. o obywatelstwie polskim,
 - 3) art. 13, 14 lub 15 ustawy z dnia 15 lutego 1962 r. o obywatelstwie polskim– przywraca się obywatelstwo polskie, na jego wniosek.

art. 38 ustawy – przywrócenie

- 2. Nie przywraca się obywatelstwa polskiego cudzoziemcowi, który:
 - 1) dobrowolnie wstąpił w okresie od 1 września 1939 r. do 8 maja 1945 r. do służby w wojskach Państw Osi lub ich sojuszników;
 - 2) przyjął w okresie od 1 września 1939 r. do 8 maja 1945 r. urząd publiczny w służbie Państw Osi lub ich sojuszników;
 - 3) działał na szkodę Polski, a zwłaszcza jej niepodległości i suwerenności, lub uczestniczył w łamaniu praw człowieka.
- 3. Nie przywraca się obywatelstwa polskiego cudzoziemcowi, jeżeli stanowi to zagrożenie dla obronności lub bezpieczeństwa państwa albo ochrony bezpieczeństwa i porządku publicznego.

art. 39 ustawy – przywrócenie

- 1. Obywatelstwo polskie przywraca minister właściwy do spraw wewnętrznych w drodze decyzji.
- 2. Nabycie obywatelstwa polskiego następuje w dniu, w którym decyzja o przywróceniu obywatelstwa polskiego stała się ostateczna.

art. 46 ustawy – utrata

- Obywatel polski, który zrzeka się obywatelstwa polskiego, traci obywatelstwo polskie po uzyskaniu zgody Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej na zrzeczenie się obywatelstwa polskiego.

art. 47 ustawy – utrata

- 1. Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej może wyrazić obywatelowi polskiemu, na jego wniosek, zgodę na zrzeczenie się obywatelstwa polskiego.
- 2. Wyrażenie zgody na zrzeczenie się obywatelstwa polskiego przez małoletniego pozostającego pod wyłączną władzą rodzicielską osoby lub osób nieposiadających obywatelstwa polskiego następuje na wniosek jego przedstawicieli ustawowych.
- 3. W przypadku braku porozumienia między przedstawicielami ustawowymi każdy z nich może zwrócić się o rozstrzygnięcie do sądu.

art. 51 – utrata

- Art. 51. 1. Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej wyraża zgodę na zrzeczenie się obywatelstwa polskiego lub odmawia jej wyrażenia w formie postanowienia.
- 2. Utrata obywatelstwa polskiego następuje po upływie 30 dni od dnia wydania postanowienia Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej.

szczególne sytuacje

- Art. 5. Zawarcie związku małżeńskiego przez obywatela polskiego z osobą niebędącą obywatelem polskim nie powoduje zmian w obywatelstwie małżonków.
- Art. 6. 1. Zmiany w ustaleniu osoby albo obywatelstwa jednego lub obojga rodziców podlegają uwzględnieniu przy określeniu obywatelstwa małoletniego, jeżeli nastąpiły przed upływem roku od dnia urodzenia się małoletniego.

małoletni powyżej 16 r. życia

- Do wniosku o nabycie obywatelstwa polskiego oraz o wyrażenie zgody na zrzeczenie się obywatelstwa polskiego, dołącza się odpowiednio oświadczenie małoletniego, który ukończył 16 lat, o wyrażeniu zgody na nadanie mu obywatelstwa polskiego lub o wyrażeniu zgody na utratę obywatelstwa polskiego.

potwierdzenie obywatelstwa

- Art. 55. 1. Decyzję w sprawie potwierdzenia posiadania obywatelstwa polskiego lub jego utraty wydaje na wniosek osoby, której postępowanie dotyczy, lub podmiotu, który wykaże interes prawny lub ciężący na nim obowiązek uzyskania decyzji, wojewoda właściwy ze względu na miejsce zamieszkania lub ostatnie miejsce zamieszkania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej osoby, której postępowanie dotyczy, a w przypadku braku tej podstawy – wojewoda mazowiecki.
- 2. Postępowanie w sprawie, o której mowa w ust. 1, może być wszczęte także z urzędu.

art. 3 ustawy

- 1. Obywatel polski posiadający równocześnie obywatelstwo innego państwa ma wobec Rzeczypospolitej Polskiej takie same prawa i obowiązki jak osoba posiadająca wyłącznie obywatelstwo polskie.
- 2. Obywatel polski nie może wobec władz Rzeczypospolitej Polskiej powoływać się ze skutkiem prawnym na posiadane równocześnie obywatelstwo innego państwa i na wynikające z niego prawa i obowiązki.